

ФЕНОМЕН БІОГРАФІЇ

Голубович І. В. Біографія: силует на фоні Humanities (методологія аналізу в соціогуманитарному знанні). – Одеса : ФЛП Фридман, 2008. – 372 с.

Монографія Інни Голубович «Біографія: силует на фоні Humanities» є зразком зацікавленого та, можна сказати, нетривіального дослідження. В роботі дивним чином поєднується особистісна включеність автора у проблематику, що вивчається, та неупереджено-професійний аналіз. Звернення до вивчення феномену біографії вимагає від сучасного дослідника навіть певного рівня сміливості, оскільки біографічний бум, що розкочується різними рівнями життя сучасної людини, погрожує потопити будь-кого, хто в нього вдивиться. Дослідниця бере на себе дуже важкий тягар, наважившись узагальнити та піддати філософсько-методологічній рефлексії ті доробки, що вже існують у гуманітарних зверненнях до феномену біографії. Вітчизняній науковій традиції пощастило бачити вже декілька серйозних звернень до згаданої проблематики (О. Валевський, В. Менжулін та інші). Органічним продовженням цієї традиції є також монографія І. Голубович.

Одне з найскладніших завдань науковця, який починає аналіз феномену біографії, – визначення власного ракурсу аналізу, що дає змогу дослідити сутнісні характеристики цього феномену. І. Голубович вдалося достатньо точно окреслити специфіку соціально-філософського підходу й утриматися в цьому дослідницькому полі, що вже сам по собі досить складно. Такі наукові галузі, як історія, літературознавство, психологія тощо, вважають біографію своєю «інтелектуальною власністю», вони створили власну стратегію та мову опису біографічної традиції у культурі. Така ситуація, з одного боку, збагачує можливості соціально-філософського аналізу, але, з іншого, – може затьмарювати усвідомлення завдань та особливостей такого аналізу. Автору монографії вдалося, як нам здається, уникнути цієї небезпеки.

У своїй роботі І. Голубович звертається до «онтології біографії», насамперед до соціальної онтології. Це – нетривіальний дослідницький хід. Біографія, на думку авторки, є сутнісним відображенням «внутрішньої соціальності», вигоди якої вона вбачає у вихідній виразності та діалогічності соціокультурного буття. Так, біографічні й автобіографічні акти представлені у роботі не лише як результати осмислення свого чи чужого життя у його цілісності, а й як важливий механізм соціокультурного життєздійснення. За І. Голубович, саме біографічна рефлексія, не завжди усвідомлена, надає життю сенс і цілісність. У монографії ця тема звучить у різних ракурсах, зокрема як «єдність наративного та екзистенційного вимірів життя».

Біографія належить до феноменів, максимальною мірою наближених до індивідуально-особистісного полюсу соціального життя. Цікаво, що І. Голубович відмовляється від апології через біографію суто індивідуалістської стратегії, – це інколи відбувається у дослідженнях із біографічної тематики. Головний принцип, якого дотримується авторка, – принцип взаємодоповнювальності індивідуально-особистісного та об'єктивно-надіндивідуального вимірів соціокультурного буття. У монографії показано, яким чином біографія здатна репрезентувати цілу добу чи тип культури. Авторка робить також припущення, що історія того чи іншого надіндивідуального соціокультурного утворення може бути подана як «біографія» (нації, групи, спільноти), тобто у «просопографічній» перспективі, у контексті створення «колективних біографій».

Авторка монографії не претендує на побудову універсальної моделі аналізу біографії з чітким алгоритмом. Це створює поліваріантність перспектив дослідження й, одночасно, дає змогу зберегти його проблемно-тематичну єдність. Таким чином, монографія І. Голубович «Биография: силуэт на фоне Humanities» постає чудовим прикладом дослідження у галузі сучасної соціальної філософії, залишаючись при цьому піонерською роботою. Саме така скрупульозна розвідка на межі кількох сфер гуманітаристики створює, напевно, той напрямок у сучасному філософському знанні, потенціал якого ми ще не здатні чітко окреслити. Поєднання гранично-конкретного, предметного дослідження з узагальненням ви-

сокого рівня — справа дуже складна, не кожному вдається. Рідкість подібних досліджень створює висхідні складнощі для авторів, що наважуються здійснити подібний проект. Автор цих рядків мав змогу неодноразово бачити, з яким незрозумінням зустрічають подекуди розвідки І. Голубович у напрямку соціально-філософського осмислення біографістики. Звернення до біографії сприймається як спроба полегшити собі життя, не обтяжуватись теорією, пропливти в модному напрямку... Але достатньо відкрити цю книгу, щоб відчутти напруту справжньої філософської думки, справжнє заглиблення думкою в тканину живого конкретного життя, яке інколи нібито й не варте уваги.

Біографія — дивний феномен, у якому саме і концентрується унікальне, випадкове, неварте, але й універсальне, типове, те, що віддзеркалює культуру, політику, ідеологію, цивілізацію. Дослідження Інни Голубович торкнулося складного та дивовижно плідного вузла сучасного гуманітарного знання, відкрило особливий напрямок погляду, в якому феномен біографії розкрився в онтологічній перспективі.

О. А. Довгоголова